RAHAPESU ANDMEBÜROO

Meie 04.03.2022 nr 7-2/7-1

Märgukiri virtuaalvääringu teenusepakkujatele

Euroopa Liidu (edaspidi EL) Nõukogu on teinud ja võib teha tulevikus rea otsuseid ja kehtestab otsekohalduvaid määruseid, mis seonduvad ulatuslike sanktsioonide kehtestamisega tulenevalt Ukraina territoriaalset terviklikkust, suveräänsust ja sõltumatust kahjustava või ohustava tegevusega. Juhime tähelepanu, et EL Nõukogu määrused on otsekohalduvad ja seetõttu tuleb neid rakendada viivitamata.

Rahapesu Andmebüroo (edaspidi RAB) on pädev asutus finantssanktsioonide kohaldamise korral. RAB vastab rahvusvahelise finantssanktsiooniga seotud päringutele ning annab haldusakte ja teeb toiminguid vaid oma pädevuse raames, mis tulenevad rahvusvahelise sanktsiooni seaduse (edaspidi RSanS) § 11 lg-st 2 ja lg 3 p-st 3 ning § 18, ehk küsimustes, mis jäävad rahvusvahelise finantssanktsiooni kohaldamise piiridesse RSanS § 14 mõistes.

Tulenevalt Venemaa Föderatsiooni (edaspidi Venemaa) ebaseaduslikust sõjategevusest Ukrainas ning seoses Valgevene Vabariigi (edaspidi Valgevene) aktiivse toetusega selles, on ELi poolt täiendanud ja kehtestanud ulatuslikke sanktsioone Venemaale ja Valgevenele ning teatud Ukraina piirkondadele (sealhulgas Donetski ja Luganski oblastid). Lisame, et kehtestatud sanktsioonirežiimid ja nimekirjad täienevad pidevalt.

RAB on 24.02.2022 andnud välja märgukirja[1] ja 25.02.2022 koos Finantsinspektsiooniga ühise märgukirja[2] milles jagas informatsiooni krediidiasutustele, finantseerimisasutustele, virtuaalvääringu teenusepakkujatele ja keskregistri pidajale seoses finantssanktsioonidega. Samuti on RAB värskelt avaldanud juhendi rahvusvaheliste sanktsioonide rakendamiseks.[3]

[1] RAB 24.02.2022 märgukiri krediidiasutustele, finantseerimisasutustele, virtuaalvääringu teenusepakkujatele ja keskregistri pidajale. Arvutivõrgus: https://fiu.ee/media/195/download

[2] Finantsinspektsiooni ja Rahapesu Andmebüroo 25.02.2022 ühine märgukiri krediidiasutustele, finantseerimisasutustele, virtuaalvääringu teenusepakkujatele ja keskregistri pidajale. Arvutivõrgus: https://fiu.ee/media/202/download

[3] Rahapesu Andmebüroo juhend rahvusvaheliste finantssanktsioonide rakendamiseks. Arvutivõrgus: https://fiu.ee/oigusaktid-ja-juhendid/juhendid#rahapesu-andmebroo---3

Pronksi tn 12 / 10117 Tallinn / 6960 500 / info@fiu.ee / www.fiu.ee
Registrikood 77001412

Eeltoodust johtuvalt ning arvestades, et mitmed Venemaa krediidiasutused on sanktsioonide tõttu eemaldatud SWIFT maksete süsteemist, võib tekkida sanktsioneeritud isikutel tehingute tegemisel suurem huvi virtuaalvääringute kasutamiseks. Eeltoodu nõuab virtuaalvääringu teenusepakkujatelt klientide riskiskoori süsteemi parameetrite üle vaatamist ning tugevdatud hoolsusmeetmete kohaldamist nii uute potentsiaalsete kliendisuhete hindamisel kui ka klientide tehingute seirel. Juhime virtuaalvääringu teenusepakkujate tähelepanu alljärgnevatele minimaalselt kohaldatavatele parimatele praktikatele kõrgenenud riskide kontekstis:

- Rakendada kõigi Venemaa ja Valgevene kodanike, residentide ja juriidiliste isikutega kliendisuhte loomisel tugevdatud hoolsusmeetmeid;
- Kehtestada kõigile Venemaalt ja Valgevenest pärit uutele ja hiljuti liitunud klientidele piirang tehingumahtudele ning virtuaalvääringu rahakottides ja *fiat* kontodel olevatele summadele. Piirsummad võivad erineda kliendigruppide (eraisikud, juriidilised isikud ja krediidi- ja finantseerimisasutused) lõikes;
- Viia kiirkorras läbi tugevdatud hoolsusmeetmed kõikide korrespondentsuhete osas, kus virtuaalvääringu teenusepakkuja kliendiks või partneriks on teine (litsentseeritud või litsentseerimata) virtuaalvääringu teenusepakkuja või muu finantsasutus. Muu hulgas on korrespondentsuhte puhul vajadus tugevdatud korras minimaalselt hinnata:
    - Registreerimisjärgse ning peamiste tegevuskohtade jurisdiktsiooniga seotud riske ja piiranguid;
    - Tegevusloa andnud jurisdiktsiooniga seotud riske ja piiranguid;
    - Tegevusloa puudumisel registreerimisriigi ja tegevuskoha riigi seadusandlust ning tegevusloa vajalikkust teenuse pakkumiseks;
    - Kliendi protsesse, riskisisu ning kasutajatingimusi, et hinnata, kas korrespondentsuhtes oleva kliendi hoolsusmeetmed (mh klientide tuvastamise ja kliendiandmete säilitamise nõuded, tehingute ja kliendisuhte jälgimise nõuded ja reaalne võimekus, andmekaitse nõuded, suhtumine tehingutesse tumeveebi ja mikseritega) vastavad vähemalt samadele nõuetele, mida virtuaalvääringu teenusepakkuja on ise kehtestanud;
    - Kliendi partneriteks olevaid ja kliendi poolt kasutatavaid krediidi- ja finantsasutusi ning nende suhtes sanktsioonide rakendamist (mh et klient ei aktsepteeriks ülekandeid sanktsioneeritud krediidi- ja finantsasutustega);
- Sisse viia riskitablood, et pidevalt hinnata (i) Venemaa ja Valgevene klientide soove alustada ärisuhteid või nendest loobuda ja/või (ii) eelnimetatud riikidega seotud varavoogude liikumisi ning et ebaharilike suundumuste korral võtta koheseid meetmeid riskide juhtimiseks;
- Ebaharilikest mustritest ja suundumustest tuleb teavitada Rahapesu Andmebürood vastavalt rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamise seadusele.

EL Nõukogu määrusega (EL) 2022/328, millega muudeti määrust (EL) 833/2014, mis käsitleb piiravaid meetmeid seoses Venemaa tegevusega, mis destabiliseerib olukorda Ukrainas on võimalik tutvuda EL Teatajas[4].

[4] EL Teataja. Nõukogu määrus (EL) 2022/328. Arvutivõrgus: https://eur-lex.europa.eu/legal-content/ET/TXT/PDF/?uri=OJ:L:2022:049:FULL&from=ET

Samuti on võimalus sanktsioneeritud subjekte otsida ning sanktsioonide ja seotud alusdokumentidega tutvuda veebilehel EU Sanctions Map[5] ja RABi kodulehel[6].

Lugupidamisega

(allkirjastatud digitaalselt)

Matis Mäeker
Rahapesu Andmebüroo juht

[5] EU Sanctions Map. Arvutivõrgus: https://www.sanctionsmap.eu/#/main
[6] RAB. Rahvusvahelised finantssanktsioonid. Arvutivõrgus: https://fiu.ee/rahvusvahelised-sanktsioonid/rahvusvahelised-finantssanktsioonid